

Till Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Dnr 2000/14/kn

Remissvar på Naturvårdsverkets rapport: Producenters ansvar för varors miljöpåverkan - underlag till en miljöanpassad produktpolitik (rapport 5043)

Inledning

Återvinningsindustrierna (ÅI) stöder det synsätt som förs fram i NV:s rapport. Vi tycker dock att rapporten är för allmänt hållen, saknar konkreta förslag och är för defensiv. Det *nya* i rapporten i förhållande till tidigare diskussioner är förslaget om ett allmänt direktiv om varors miljöpåverkan på EU nivå. Detta är ett mycket viktigt förslag och vår uppfattning är att regeringen bör prioritera detta och aktivt verka för att ett sådant direktiv tas fram. Det är angeläget att så snart som möjligt komma in i ett IPP-tänkande där målet är ett generellt producentansvar på EU-nivå.

För Återvinningsindustrierna är producentansvar ett viktigt redskap för att få producenterna att tillverka bättre produkter. Den återvinning som sker idag inom ramen för det befintliga producentansvaret representerar c:a 2-3% av den totala återvinningen som sker i Sverige. När det gäller flödet av material utanför producentansvaret som går till återvinning kommer många av dessa produkter från verkstadsindustrin. Ett framtida producentansvar och IPP-tänkande kan skapa möjligheter för återvinningsbranschen att bättre föra den nödvändiga dialogen med tillverkarna. För att öka återvinningsbarheten är det också angeläget att få tillstånd en förbättrad återkoppling från råvaruproducent till detaljproducent (dvs. tillverkaren). Varor som skapar problem i återvinningskedet är framförallt de varor som är komplexa, sammansatta av olika material och tillverkade av kompositmaterial. Med ett gammalt (ej kretsloppsriktat) konstruktionstänkande är dessvärre intressena motstridiga mellan å ena sidan produktteknik, hållbarhet, utformning m.m. och å andra sidan återvinning.

Allmänt

- ◆ ÅI stöder NV:s förslag att producenters ansvar för produkters miljöpåverkan bör utgöra en bärande princip.
- ◆ Varornas miljökostnad skall inte täckas av samhället utan bör internaliseras i varans pris. Denna fråga är grundläggande för att få igång ett IPP-tänkande och en återvinning som bygger på

marknadsekonomi. Regeringen bör därför snarast påbörja ett arbete hur en sådan internalisering kan ske.

- ◆ Dagens definitioner, där utgångspunkten ofta är ett ”avfallstänkande” i stället för ett ”produkttänkande”, är hämmande för utvecklingen. T.ex. så ger begreppet avfall fel signal - avfall är något man definitionsmässigt vill bli av med. Med ett produkttänkande är återvunnen råvara en viktig länk i kretsloppet. Vi anser att det med ett IPP-tänkande blir naturligt att införa nya definitioner som restprodukter eller återvunnen råvara i lagstiftningen.
- ◆ Information om vilka material och ämnen som varorna innehåller är viktig information för återvinnarna och en förutsättning för att återvinningen ska kunna ske på ett miljömässigt korrekt sätt. Ansvar för miljöinformationen ska ligga på producenten.
- ◆ Överföringen av miljöinformation i en produktkedja kan indelas i fyra delar enligt NV:s förslag. ÅI vill lägga till en femte del som innebär information från återvinnare till producent. Denna återkoppling har redan påbörjats och är viktig för att ge kunskap till producenten om hur varan kan återvinnas.
- ◆ ÅI understryker NV:s slutsats att återvinningsmarknaderna behöver stimuleras och att det finns ett stort behov av standarder på återvinningsområdet. Att få igång fungerande återvinningsmarknader är enligt ÅI en av de viktigaste frågorna framöver. Vi anser därför att regeringen bör ge NUTEK i uppdrag att tillsammans med industrin konkretisera vilka åtgärder som behövs för att åstadkomma den eftersträlvade stimulansen.

Nationellt

- ◆ Producentansvaret bör fortsätta utvecklas inom Sverige och målet bör vara ett generellt producentansvar på EU nivå. ÅI anser att regeringen under tiden bör gå vidare med att utveckla det nationella producentansvaret varugrupp för varugrupp - och börja med sådana varor som efter användning blir farligt avfall.
- ◆ Branscher och företag bör uppmuntras att ta frivilliga producentansvar. Om någon skall ta ett frivilligt ansvar krävs att denne producent får samma rättigheter som idag ankommer producenten som är utpekad av regeringen, dvs. att de får ansvaret att samla in varorna. Producenter som idag vill ta sitt ansvar hindras ofta av kommunerna genom det kommunala monopolet för farligt avfall. T.ex. stora industriföretag som vill ta sitt producentansvar för spillolja från alla sina anläggningar i landet kan inte göra det som det är idag för de hindras av vissa kommuner.
- ◆ ÅI stöder NV:s förslag att ett gemensamt syfte bör införas i befintliga förordningar om producentansvar.
- ◆ ÅI stöder NV:s förslag till utveckling av miljöbalken (s.73)
- ◆ ÅI avråder bestämt för att ge ansvaret till kommunerna eller av kommunerna anlita en entreprenör att samla in producenternas avfall och handha återvinningsstationerna. Detta vore att ta ett steg tillbaka från ett IPP-tänkande. Krav bör istället ställas på producenterna att förbättra service, information, integrerade insamlingssystem och införa kundvänliga system samt att utse en ansvarig för varje station. Idag är t.ex. städansvaret vid en återvinningsstation fördelat mellan de ansvariga entreprenörerna som handhar tömningen och den kommunala renhållaren som har städansvar. I vissa kommuner får

producenterna inte heller sätta upp nödvändiga skyltar i anslutning till återvinningsstationerna för att informera om producentansvaret. För att få ett genomslag för den bärande principen om producenters ansvar krävs ett nytänkande inom många kommuner och en vilja att släppa ifrån sig ansvaret, ett arbete som dock många kommuner redan påbörjat

- ◆ Kommunernas roll som tillsynsmyndighet måste tydliggöras och skärpas. Dagens situation där kommunerna har flera roller (tillsynsmyndighet, entreprenör åt materialbolag, underentreprenör åt återvinningsföretag, huvudman för renhållning) kan leda till att hela syftet med producentansvaret förfelas.

- ◆ Återkopplingen från konsument till producent och motiv för producenten att tillverka bättre varor är för svag i nuvarande producentansvar. NV har i rapporten pekat på att producenter själva fört fram att det föreligger få ekonomiska fördelar för tillverkning av miljövänligare produkter. Detta blir resultatet pga. att producenterna tar sitt ansvar kollektivt och alla varor får samma avgift oavsett hur miljö- och återvinningsvänliga de är. Det är viktigt att påbörja en förändring på detta område. Detta skulle kunna ske genom att producenterna diversifierar avgiften så att varor som är lättare att återvinna blir billigare än varor som är svårare att återvinna.

- ◆ Materialbolagens upphandlingar måste läggas upp så att det finns möjlighet för flera återvinnare att konkurrera i insamlingsarbetet. ÅI ser därför mycket positivt på de försök som Plastkretsen, Metallkretsen och Svensk Kartongåtervinning nyligen startat. Det räcker dock inte med försök utan det är angeläget att denna förändring genomförs fullt ut. Ett bra exempel på ett producentansvar med en fungerande marknad är Returbatt. Returbatt verkar på en fungerande marknad. Avgiften har sedan starten för 10 år sedan successivt sänkts. Återvinningen och insamlingssystemet har hela tiden effektiviserats och gjorts bättre.

- ◆ Omsorgen om människors benägenhet att bära upp producentansvarssystemen är starkt underskattade. Det är angeläget att alla aktörer inkl. statsmakterna tar sitt ansvar för en tydlighet gentemot allmänheten. Tydligheten måste innefatta återkoppling på källsorteringsarbetet, vilket framförallt är producenternas och återvinningsbranschens uppgift, men också innefatta ett budskap om att vi är i början av en process, att systemen är under uppbyggnad och att införandet av producentansvar innebär långsiktig resurshushållning och på sikt bättre produkter. Det är viktigt att regeringen och Naturvårdsverket tydligare kommunicerar vad man vill åstadkomma med producentansvaret och att en omställning till ett hållbart samhälle innebär både dyrare renhållning, dyrare varor och mer arbete för den enskilde.

- ◆ Nu när producentansvarssystemet fått fart bör regeringen se över möjligheten att i producentansvarsförordningarna ta bort det lagstadgade kravet på den enskildes medverkan i sorteringsarbetet. Detta lagstadgade krav har bl.a. satt igång diskussionen om kostnaderna för konsumenternas tid. Eftersom kravet inte är straffsanktionerat och allmänheten har visat sig positiva till att delta i systemet som nu också pågått en tid, bör det ses över om detta krav kan tas bort.

- ◆ Vilken återvinningsnivå är slutmålet för insamlingsansträngningarna? Den frågan tar NV upp i sin rapport. ÅI anser att slutmålet måste vara en återvinning baserad på marknadskrafterna där varors miljökostnad är internaliserade i priset och återvinningsnivåerna därmed med marknadskrafternas hjälp blir höga. För att nå dit måste arbetet med att internalisera varors miljökostnad påbörjas snarast. Innan vi har nått dit bör ansträngningarna inriktas på att ekonomiskt optimera systemen. Detta är

viktigt för att systemet ska få trovärdighet mot bakgrund av den ständigt pågående debatten om återvinningens vara eller icke vara.

◆ Vi vill passa på att framhålla vikten av att regeringen inte sänker de fastlagda insamlingsnivåerna för plast fr.o.m. 2001 eftersom marknaderna är under stark utveckling och det f.n. finns större efterfrågan på återvunnen plastråvara än vad insamlingssystemet kan tillhandahålla.

EU

◆ Sverige bör aktivt driva principen om producenters ansvar för produkters miljöpåverkan och principen om ett generellt producentansvar inom EU och särskilt inom ramen för det sjätte miljöhandlingsprogrammet.

◆ Sverige bör inom EU driva att ett allmänt direktiv om varors miljöpåverkan tas fram enligt NV:s förslag.

◆ Sverige bör som föregångsland visa på goda exempel på producentansvaret. Detta bör kunna göras i samverkan med EU kommissionen som särskilt uttalat fördelen av att just arbeta med goda exempel.

Stockholm den 17 april 2000

Annika Helker Lundström

VD Återvinningsindustrierna